

## Jaký byl rok 2023 pro mořské želvy? Rozšiřujeme ochranu!

Hana Svobodová

V roce 2023 se do moře dostalo více než 35 500 malých mořských želv (**foto 1**). Navíc se nám daří rozšiřovat ochranu na nová místa, a tím se značně rozšiřuje samotná plocha chráněných území – nejen pro želvy, ale zároveň pro všechnu faunu i floru daných oblastí. Přímá ochrana probíhá na ostrově Lembata na jihovýchodě země a na ostrově Denawan na jihu Bornea. V oblasti Berau na Borneu probíhá vzdělávání a rozvoj místních obyvatel. Celý rok 2023 se intenzivně připravovaly podklady pro rozšíření ochrany na dvou dalších ostrovech na jihu Bornea – Pamalikan a Matasirih. V druhé polovině roku se podařilo domluvit ochranu také v oblasti na východě Sulawesi a na Papue, takže od ledna 2024 probíhá ochrana na pěti místech v Indonésii a na dvou na Srí Lance. Na všech těchto sedmi místech podporujeme i vzdělávání a rozvoj místních obyvatel. Na Srí Lance už spolupracujeme s 46 hotely, resorty i malými ubytováním, které informují turisty, aby navštěvovali centra, ve kterých se želvy chrání efektivně. Velké úsilí věnujeme i zvyšování informovanosti o situaci mořských želv a stavu oceánů obecně v ČR. Proběhlo 43 akcí pro školy a 32 pro veřejnost. Na to jsem moc hrdá a věřím, že zvyšování informovanosti bude mít v budoucnu na situaci želv nadále zásadní a pozitivní vliv. Proběhlo i sedm výstav,

o želvách jsem mluvila v televizi i v rádiu a vyšlo několik důležitých článků. Těší mě, že z reakcí žáků i učitelů vidím, že svou činností inspirujeme ostatní. Už je to 19 let, co se ochraně mořských želv věnuji, a mám obrovskou radost – za tu dobu se podařilo vypustit do moře více než 4 500 000 malých želv, mění se pohled na téma u veřejnosti a opravdu prokazatelně podporujeme druhé, aby dokázali měnit svět kolem sebe k lepšímu.

Mořské želvy mají v mořských ekosystémech nezastupitelnou roli a jsou klíčové k zajištění rovnováhy. Udrží například zdravé podmořské louky pro tisíce malých ryb, které jsou důležitou částí celého podmořského potravního řetězce. Želvy rovněž udržují zdravé korálové útesy či sežerou tuny medúz, čímž udržují rovnováhu v ekosystému. Koordinujeme a zajišťujeme finance pro realizaci projektů, které chrání čtyři druhy mořských želv v Indonésii a na Srí Lance (kareta pravá, obecná, obrovská a zelenavá). Chráníme líhni pláže, samice želv, vejce přenášíme do bezpečí a mláďatům umožňujeme volný odchod do moře (**foto 2**). Kromě přímé ochrany podporujeme i rozvoj místních obyvatel a zaměřujeme se na vzdělávání.



foto 1



foto 2

### OSTROV LEMBATA NAJDEME NA JIHOVÝCHODĚ INDO-NÉSIE

Místní organizace Sehabat Penyu Loang, kterou podporujeme, chrání želvy na čtyřech plážích (**foto 3**). Na trhu v hlavním městě ostrova se občas stále prodávají výrobky z želvoviny, proto jsme zhotovili cedule, které upozorňují, že prodávat i kupovat želvovinu je nezákonné (**foto 4**).

### OCHRANA MOŘSKÝCH ŽELV V INDO-NÉSII V SOUOSTROVÍ PULAU SEMBILAN (BORNEO)

Souostroví Pulau Sembilan je nejdůležitějším líhništěm karet obrovských (**foto 5**) v celé oblasti Jižního Bornea. Působí zde místní organizace Pamali Indonesia. Organizace ale měla dlouhodobě nedostatek financí, a tudíž i ochranářů. Rozhodli jsme se, že zdejší želvy podpoříme a od června 2023 financujeme plat jednoho klíčového ochranáře na ostrově Denawan. Želv tu klade opravdu hodně, ochranáři denně zachraňují stovky vajíček nejen před pytláky, ale i před zvířaty a kvůli erozi. Ochranáři za zasláné peníze dokonce zprovoznili funkční studnu, což výrazně ušetří peníze za dovoz sladké vody. Líbí se nám velké úsilí a motivace tamních ochranářů, a tak jsme se společně domluvili na rozšíření projektu. Během podzimu jsme získali všechna povolení, domluvili se s místními za účasti starostů a policie a ochranáři uklidili líhni pláže od naplaveného dřeva a odpadků. Od ledna 2024 tedy můžeme společně a oficiálně zahájit ochranu i na dalších dvou ostrovech Pamalikan a Matasirih, kde do teď vládli pytláci.

### VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJ OBYVATEL V INDO-NÉSII

V Indonésii bylo v roce 2023 celkově 28 dobrovolníků. Učili o želvách, oceánech, přírodě a minimalizaci odpadu, nejčastěji v místních školách nebo i jen tak doma u ochranářů (**foto 6, 7, 8**). V roce 2023 se na Lematě podařilo navázat spolupráci s místní vzdělávací mimoškolní organizací v hlavním městě ostrova. Chodí sem každé odpoledne více než sto dětí a dobrovolníci je učí nejen o přírodě a želvách, ale i angličtinu nebo jak rybařit šetrně k přírodě.



foto 3



Dobrovolníci zároveň dvakrát navštívili veterinární univerzitu v Kupangu a udělali zde přednášky pro studenty. Rozdávali například i samolepky o důležitosti želv a jejich ochraně. Osvětu ale dělají i samotní ochranáři. V březnu byl šéf naší skupiny ochranářů pozván jako jeden z řečníků do auly střední školy v hlavním městě ostrova. Během roku 2023 byli tři dobrovolníci i v oblasti Berau na Borneu. Učili děti ve školách, uklízeli pláže, monitorovali prodej želvoviny i samotný výskyt želv, podpořili místní obyvatele a projekt na výrobu suvenýrů z udržitelných materiálů. V roce 2023 jsme připravovali možnosti pravidelného dobrovolničení v oblasti a věřím, že se projekt podaří domluvit.



OCHRANA MOŘSKÝCH ŽELV NA SRÍ LANCE



foto 4

Projekt na Srí Lance se během roku 2023 velmi rozvinul. Dnes už se jedná o stabilní program, máme zde vlastního ochránáře, na místo jezdí pravidelně pomáhat dobrovolníci... je za tím ale hodně práce. Měli jsme velké štěstí, že jsme se při cestě setkali se srílanským tesařem Gayanem (foto 9), který na plážích západně od města Dikwella chrání želvy už deset let. S Gayanem jsme probrali metodiku a udělali z něj svého ochránáře. Propojili jsme ho také s kolegy z Wildlife Department – bude tak ochranu želv dělat legálně a efektivněji. Stejně jako ochranáři na Lembatě v Indonésii v roce 2022 začal i Gayan v roce 2023 na Srí Lance sázet stromky na pobřeží – snaží se zpomalit erozi. S aktivním a efektivním postojem k turistům pomáháme i centru Rekawa Turtle Watch, kam jsme navrhli a realizovali cedule a informační panely. Prosím, pomozte nám i Vy, řekněte ne turistům, kteří se nechovají, jak mají. Na Srí Lance ve správné ochraně podporujeme i státní centrum na ochranu mořských želv Kapuhenwala.

Naši dobrovolníci pomáhají nejen ochranářům přímo na pláži, ale o želvách učí i místní děti. Radost mám z návštěvy dětského domova, učení ve škole v Tangalle, v Rekawě i v Dickwele, jen tak, v okolí ubytování... Jsem také moc ráda, že dohromady se za rok 2023 podařilo domluvit spolupráci se 46 hotely.



foto 5



foto 6



foto 7

### MONITORING SITUACE MOŘSKÝCH ŽELV

Monitoring želvích center probíhal v Indonésii i na Srí Lance. Centra často vykupují vejce od rybářů, což podporuje nelegální krádež vajíček z pláží. Mnohde želvy nesprávně krmí, drží v bazénech dohromady více kusů i různé druhy a viděla jsem, jak karety pravé okusují pahýly nohou hendikepované karety zelenavé. Malé želvy mnohdy drží v bazénech, dokud nepřijdou turisté a nezaplatí si za to, že je mohou vypustit. To se bohužel děje během dne i za přímého slunce a turisté netuší, že

si zaplatili za to, že posílají želvu na smrt. Ani želvy, co nebyly vypuštěny, na tom nejsou o moc lépe – želvám v bazénech zakrní svaly (nemohou plavat proti vlnám), nevyvinou se jim plíce (nemohou se dostatečně potápnout) a nemohou si přirozeně lovit potravu (**foto 10**). Po dvou dnech navíc ztrácí instinkt jak a kam se v dospělosti vrátit naklást vejce. V ochranných centrech by měly být pouze želvy, které by jinak v přírodě nepřežily. Vaše návštěva želvím centrům má velký vliv. Prosíme, prohlédněte si před návštěvou na internetu fotky záchraného centra, které plánujete navštívit. Pokud nevidíte malé



nebo zdravé želvy v bazénech či vypouštění za jasného dne, centrum navštivte a podpořte. Naštěstí je na Srí Lance celkově situace pro želvy mnohem lepší než v roce 2019. Na ostrově pod záštitou Department of Wildlife Conservation vzniklo 11 míst, kde ochranu mořských želv provozuje vláda a dělá to dobře. Navíc želvy začala chránit i pobřežní hlídka (**foto 11**). Monitoring želvích center probíhal i v Indonésii. Vzorec je všude stejný, želvy jako turistická atrakce s nálepkou záchraného centra. S provozovateli a zaměstnanci většinou nebyla možná konstruktivní domluva. Všem centrům budeme posílat náš komentář ohledně chovu s doporučením, co, a hlavně proč, dělat jinak. Jediné pozitivum je, že se některá navštívená centra věnují také edukaci o želvách i oceánu, úklidu pláží, výsadbě stromů, korálů či mangrovů.

Těší mě, že některé hotelové resorty pomoci chtějí a situaci vzaly do vlastních rukou. V této oblasti nás čeká ještě obrovské množství práce, ale věřím, že se časem díky neustálým kampaním podaří pohled veřejnosti posunout. Pokud pojedete jinam než na Srí Lanku či do Indonésie, moc oceníme, když s námi posdílíte vaše zkušenosti. Pošlete prosím informace o ochraně želv spolu s fotkami a videi na e-mail [hanka.sauria@seznam.cz](mailto:hanka.sauria@seznam.cz). Rádi vaše postřehy zveřejníme na facebookové stránce projektu.

### ZVYŠOVÁNÍ INFORMOVANOSTI

Letos to byla jízda. V České republice jsme uskutečnili 75 vzdělávacích akcí. Stále se rozvíjíme, aktualizujeme

a vizuálně vylepšujeme přednášky, vymýšlíme nové hry o želvách, máme radost, že svou činností inspirujeme ostatní. Naše hlavní poslání je informovat o situaci želv, o jejich ohrožení a o tom, jak jim my všichni malí i velcí můžeme pomáhat. Seznamujeme ostatní s problémy oceánů, sdílíme tipy na zodpovědné cestování, ukazujeme, jak minimalizovat vznik odpadu.



foto 9



foto 8

Těší mě, že naše workshopy a přednášky nejsou pro žáky a studenty jen prázdná slova. Líbí se mi, že vymýšlí, jak by sami mohli pomoci a pomoc opravdu realizují: Ve Volyni se žáci prvního stupně věnovali želvám od dubna až do června. Vyrobili 3D želvy a ozdobili jimi papírové tašky. Do každé tašky vložili napsané informace o želvách. Tašky donesli domů jako dárek rodičům, na obecní úřad, do knihovny, vedení školy a i některým učitelům. A starší žáci nachystali prezentaci a povídání pro mladší žáky. Studenti 3.B z Gymnázia Jana Palacha v Mělníku zorganizovali Běh pro želvy (**foto 12**). Díky startovnímu (**foto 13**), příspěvkům za uběhnutá kola a darům za doma vyrobené občerstvení a drobné dárečky se vybralo na měsíční plat pro 7 ochranářů!

Povedených bylo také sedm výstav fotografií z projektu od Petra Jana Juračky, které viděly tisíce lidí. V září jsem byla hostem v České televizi v pořadu Události, komentáře na ČT24.

Vyprávěla jsem o situaci mořských želv, které jsou dnes ohroženy vyhynutím, o tzv. záchranných centrech, kde drží zdravé želvy v bazénech, nebo o údajném napadání turistů želvami v Chorvatsku. A pokud raději posloucháte, neměl by Vám uniknout podcast *Ochutnej (příroda) vědu* – podcast Přírodovědecké fakulty UK – O ochraně mořských želv, o novém projektu na jihu Bornea, o tom, jak mě ovlivnilo studium na Přf UK, jak vypadá práce ochranáře, o želvách i místních lidech. V roce 2023 se toho povedlo opravdu hodně. Nic z toho by nebylo možné bez Vás. Díky za Vaši podporu.

CHRÁNÍME MOŘSKÉ ŽELVY, Z.S.

<http://www.morskezelvy.cz/>



foto 11



foto 10





foto 12



foto 13